

змінюється, бізнеси, що орієнтуються на етичні стандарти та дотримання норм, мають більше шансів не тільки вижити, але й зміцнити свої позиції на ринку.

Отже, комплаєнс-менеджмент та доброчесність є ключем до стабільності бізнесу в умовах кризи. Дотримання етичних норм, прозорість корпоративних політик та чесне ведення справ допомагають знизити ризики, підвищити довіру та зміцнити позиції на ринку. У сучасному світі, де вимоги регуляторів та суспільні очікування щодо відповідальності бізнесу постійно зростають, ці аспекти стають вирішальними для довгострокового успіху компаній. Особливо в Україні, де бізнес-середовище та правова система постійно змінюються, а потреба в прозорості та доброчесності є критично важливою для підтримки конкурентоспроможності та залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. KPMG Україна. "Комплаєнс в Україні та ближньому зарубіжжі". URL: [72https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2020/07/compliance-report-2020.html?utm_source=chatgpt.com](https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2020/07/compliance-report-2020.html?utm_source=chatgpt.com).
2. Transparency International. "Дослідження доброчесності та комплаєнсу в корпоративному секторі". URL: <https://ti-ukraine.org/poshuk/page/4/?search-key=дослідження&search-type=research>.
3. Яких даних не вистачає бізнесу та громадськості у 2025 році URL: <https://youcontrol.com.ua/articles/yakykh-danykh-ne-vystachaie-biznesu-ta-hromadskosti-u-2025-rotsi>.

Заболотний Андрій Володимирович

кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління та менеджменту Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського

СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ДОБРОЧЕСНОГО КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

Кадрові питання завжди залишаються предметом пильної уваги суспільства, особливо коли йдеться про посади у владі й державному управлінні, зокрема.

З 2022 року практично із початком повномасштабного вторгнення рф до України, а саме у травні Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» [1] конкурси на посади державної служби припинено через загальну ситуацію по країні, загрози з різних флангів, авіаудари по адміністративним будівлям, залишення домівок багатьма українцями. Зрозуміло, що українським громадянам не на часі були конкурси, адже збирати документи доводилось лише для тривожних валіз. Також складністю було скликати конкурсні комісії у державних органах.

Вже тривалий час завдяки силам оборони ситуація інша, багато громадян повернулись до своїх домівок, а студентство у понад 100 закладах вищої освіти продовжує навчання і отримує дипломи бакалаврів, магістрів за профільною спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Проте, знайти роботу за фахом залишається питанням, адже не усі вакансії публікуються на сайтах державних органів, а призначення здійснюються суб'єктами прийняття рішень без відбіркових процедур, лише на підставі заяви та поданих документів, тобто непрозоро.

Водночас у низці державних органів конкурси проводяться нині під час дії правового режиму воєнного стану і на посади державної служби, і на інші посади, пов'язані з виконанням функцій держави. Прикладами проведення конкурсів на штатні посади державної служби в сучасних умовах є центральні органи виконавчої влади та інші державні органи, діяльність яких регулюють спеціальні закони і визначають, що лише конкурсна основа є підставою для зайняття у них посад. Пригадаємо, що упродовж 2023-2024 років призначено шляхом конкурсу керівників держорганів антикорупційної мережі як наприклад, НАЗК, АРМА, НАБУ. Триває конкурс на посаду керівника БЕБ.

Також конкурси проводяться на посади прокурорів САП [2].

В судовій системі проводяться конкурси на посади суддів до місцевих судів та відкрита можливість подати документи через електронний кабінет. Прогнозована кількість вакантних посад – 1800. Крім того, завершено проведення III етапу кваліфікаційного іспиту в межах конкурсу на зайняття 550 вакантних посад суддів в апеляційних судах, оголошеного у 2023 році [3]. За офіційними даними, на кінець 2024 року в Україні налічується понад 30 000 вакантних посад державної служби в державних органах [4].

При цьому, шукати ці вакансії не завжди доступно для громадян, адже зупинено роботу Єдиного порталу вакансій державної служби: career.gov.ua.

Зацікавленими у відновленні конкурсів є низка сторін. Звичайно це громадяни, які очікують реалізації свого конституційного права на рівний доступ до державної служби. Таке право за законом могло бути обмеженим на період воєнного стану, тож його захист в судовому порядку не можливий. Як варіант для них може бути звернення до Президента України з петицією про відновлення конкурсів. Державні органи і їх посадові особи мали б теж бути заінтересованими у відновленні конкурсів, адже потрібні кадри з одного боку, а з іншого присутні розуміють, що варіант призначення після так званих «доборів» і проведення співбесід не визначений законом. Людина, яку запросили, проведи співбесіду, але відмовили, напевно при бажанні може захистити свої права якщо вважає, що не прийняли на роботу суб'єктивно. Цікаво, яке рішення прийме суд, коли встановить, що дії державного органу проведено без регламентованого порядку прийому (підстави «добору», межі, спосіб не визначено).

Європейські партнери України також зацікавлені, бо конкурси - це про підхід зайняття посад в публічному секторі найбільш підготовленими кандидатами, які швидше наблизатимуть нашу країну до повноправного

членства в ЄС. До того ж у Моніторинговому звіті SIGMA (короткострокові рекомендації, 1–2 роки) зафіксовано: «Уряд має якнайшвидше відновити застосування положень Закону України “Про державну службу”, які забезпечують набір та підвищення по службі на основі заслуг, у тому числі відновити дію ЄПВДС та оновити його» [5].

На заході у приміщенні Медіацентру Україна – Укрінформ, який проведено у травні 2024 року Центром політико-правових реформ під назвою «Перспективи розвитку парламентської та державної служби в контексті євроінтеграції», з метою адвокації повернення конкурсів як справедливої процедури для громадян, прогнозувалось, що непроведені конкурси та призначених осіб будуть нагадувати «сніжну кулю», яка лише нарастає з часом. Конкурсним комісіям буде складно у турборежимі забезпечити якість процедур. Окрему увагу варто звернути на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення проведення конкурсів та удосконалення порядку вступу, проходження, припинення державної служби» (далі – законопроект), що виносився на обговорення у формі електронних консультацій і опублікований 12 лютого 2025 року на офіційному вебсайті Національного агентства України з питань державної служби <https://nads.gov.ua/konsultaciyi-z-gromadskistyuelektronni-konsultaciyi>.

Запропоновані у Розділі II. «Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту строки відновлення конкурсів на посади державної служби категорії «А» – з 1 червня 2026 року з граничним строком оголошення таких конкурсів 12 місяців; на посади державної служби категорії «Б» – з 1 липня 2026 року з граничним строком оголошення 12 місяців; на посади державної служби категорії «В» – з 1 вересня 2026 року з граничним строком 18 місяців для оголошення конкурсу є надто затягнутими в часі. Якщо вести мову про студентство, що може претендувати виключно на посади категорії «В» за відсутності відповідного досвіду на інші посади, йому та іншим громадянам-претендентам доведеться очікувати від цього часу майже 3 роки, тобто до 2028 року.

Згадане не сприяє відновленню права громадян на реалізацію рівного права доступу до державної служби, визначеного частиною другою статті 19 Конституції України, а також залишенню молоді в Україні для побудови кар’єри у вітчизняному публічному секторі або її поверненню з-за кордону.

Крім того, викликає суттєве занепокоєння запропонована у законопроекті дискреція суб’єкта призначення або керівника державної служби щодо можливості прийняти рішення про продовження проходження державної служби державним службовцем, призначеним відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у період дії воєнного стану без конкурсного відбору є аналогічним недотриманням вимог згаданої норми Основного Закону України та містить очевидні корупційні ризики.

Окреслені дискусійні питання також свідчать про недотримання / дотримання не повною мірою / ускладненість дотримання низки Принципів державного управління SIGMA (в редакції 2023 року) [6].

Звіт про результати громадського обговорення законопроекту,

розміщений на офіційному вебсайті Національного агентства України з питань державної служби (<https://nads.gov.ua/konsultaciyi-z-gromadskisty/zviti>) свідчить, що відповідні пропозиції неурядових організацій і зокрема, Центру політико-правових реформ, не враховано.

Попри це, доброчесність в кадрових призначеннях має відновитись. Згадане відповідає суспільному та національному інтересу. Для цього законодавчих змін потребує стаття 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо відновлення конкурсів та обмеження призначення осіб на посади без конкурсу в період військової агресії проти України, наприклад потрібно дозволивши здійснювати такі призначення без проведення конкурсу лише в районах проведення воєнних (бойових) дій тощо. Далі слід забезпечити невідкладну організацію конкурсів із першочерговим заміщенням посад, на які осіб було призначено без конкурсу.

На сьогодні доброчесність у кадрових призначеннях є вкрай важливою в умовах триваючої агресії РФ, подальшого післявоєнного відновлення України та триваючої євроінтеграції, тож варто продовжити звертати увагу і сприяти реалізації суспільного запиту на справедливість в усіх її проявах, реалізуючи право рівного доступу до державної служби й заохочення молоді до служіння державі.

Список використаних джерел:

1. Закон України 12 травня 2022 року № 2259-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#n31>);
2. Сайт Офісу Генерального прокурора: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vidkritii-konkurs-na-zainyattya-administrativnix-posad-u-specializovanii-antikorupciinii-prokuraturi>;
3. Сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів: <https://vkksu.gov.ua/news/vkksu-ogolosyla-pro-pochatok-naymasshtabnishogo-doboru-na-posady-suddiv-miscevyh-sudiv>;
4. Статистичні дані про кількісний склад державних службовців станом на 31.12.2024: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/DIYALNIST/KSDS/4kv24-1-1.pdf>;
5. Public administration in Ukraine Assessment against the Principles of Public Administration: <https://www.sigmaxweb.org/publications/Monitoring-Report-2023-Ukraine.pdf>
6. The Principles of Public Administration, OECD, Paris, <https://www.sigmaxweb.org/publications/Principles-of-Public-Administration-2023-edition-UKR.pdf>.